

Posouzení diplomové práce Karolíny Coufalové: Snová imaginace a metafyzická reflexe v povídkách Jaroslava Havlíčka.

Předesílám, že jsem velmi přivítala, když mně Karolína Coufalová oznámila, že se chce věnovat tvorbě Jaroslava Havlíčka, neboť tomuto pozoruhodnému autorovi bohemistika stále mnoho dluží. Přitom i z předkládané práce jasně plyne, nakolik tu jde o dílo rozmanité a závažné nejen tematicky, ale i uplatněním stylových forem a poloh (realistickou črtou počínaje a dejme tomu karikaturně groteskní nadsázkou konče). Navíc dílo polyžánrové a v tomto ohledu minimálně srovnatelné s tvorbou Karla Čapka. Stejně jako v případě Karla Čapka pak můžeme sledovat nejen naplňování různorodých žánrových možností, ale především jejich osobité modifikace. Unikátní je například Havlíčkova „vdoropohádka“ - osobitá varianta pohádkovosti umožňující zpřítomňování nadpřirozena. Prozkoumání žánrových variant, které nabízí autorova rozsáhlá povídková tvorba, čeká na svého řešitele. Karolína Coufalová k nim přihlíží, ale Havlíčkovo dílo zkoumá napříč žánry, protože si zvolila jiná hlediska (a náměty), ovšem taková, která nebíží samy žánrově i narativně rozmanité prózy a která ji osobně zaujala. Ve svých analýzách a interpretacích přesvědčivě ukazuje, jak se v nich tematizuje a zvýznamňuje dětská imaginace, sny a halucinace, iluze odmítající realitu; jak se zpřítomňuje a mizí Bůh. Také autorův smysl pro lidovou spiritualitu a metafyzické jevy. Včetně kreativního využití.

Za jistý úběžník sledovaných duševních a mentálních projevů a stavů lze považovat aspekt psychologický, který autorka zprvu zkoumá na vybraných prózách s kriminální zápletkou, na prózách o zločinu a trestu. U tohoto žánrového typu je pochopitelně aspekt (a problém) psychologický, či přímo psychopatologický očekávatelný a náležitý, neboť psychologie se uplatňuje nejen v rámci konstruování postavy, ale může tvořit jádro zápletky a konfliktu. Co mne však na přístupu Karolíny Coufalové překvapilo a zaujalo, je psychologické interpretování próz, v nichž nelze tzv. psychologickou postavu předpokládat. Mám na mysli například esejistické reminiscence (Cesta loutek, Bůh mého dětství), grotesku (Soupeři), groteskní podobenství (Pes), legendu (Ovoce života). Karolína přitom adekvátně (vhodně a náležitě) vzhledem k typu prózy (autobiografická reflexe - biblický apokryf) uplatňuje též interpretační „nástroje“ (spíše hermenautické povahy než strukturální a naratologické) - kupříkladu povědomí o charakteru dětské imaginace a davové psychologie či o filozofickém zproblematizování lidské situace. V případě Jaroslava Havlíčka souvisejícím s prožitkem válečné destrukce. Filozofičtější interpretace pak nad psychologickou převládne tam, kde se nějak zpřítomňuje Bůh či se klade otázka jeho existence.

Práci Karolíny Coufalové považuji za přínosnou, zralou a v lecčems průkopnickou. I proto, že prokazuje, nakolik Havlíček není psychologem jen v románových kompozicích, kde vytváří rozvinuté a důkladné anamnézy, že je schopen psychologicky nazřít lidské konání, prožívání, chování, mentální reakce apod. i velmi koncentrovaně, na malé ploše krátké prózy a v soulase s rozmanitými žánrovými modifikacemi a stylizacemi.

Práci Snová imaginace a metafyzická reflexe v povídkách Jaroslava Havlíčka doporučuji k obhájení.

Doc. Marie Mravcová

